

ПОКРАЩЕННЯ БІЗНЕС-КЛІМАТУ ДЛЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

IMPROVING THE BUSINESS CLIMATE FOR THE DEVELOPMENT OF THE SMALL AND MEDIUM ENTERPRISE IN UKRAINE

УДК 334.012

<https://doi.org/10.32843/infrastruct45-8>

Школенко О.Б.

к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва
Національний авіаційний університет

Терещенко Е.Ю.

к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва
Національний авіаційний університет

Шуляр Н.М.

старший викладач кафедри економіки та підприємництва
Національний авіаційний університет

Shkolenko Oksana

National Aviation University

Tereshchenko Eleonora

National Aviation University

Shulyar Nataliia

National Aviation University

У статті досліджено проблему функціонування та розвитку малих і середніх підприємств в Україні. Автори звертають увагу, що є значні можливості для співпраці зі східноєвропейськими країнами з аналогічним економічним рівнем та використання досвіду розвинених країн для регулювання та сприяння розвитку малих і середніх підприємств в Україні, що може допомогти краще регулювати та підтримувати розвиток малого бізнесу та економіки України загалом. У статті проаналізовано роль держави для покращення бізнес-клімату та створення нових малих підприємств, охарактеризовано основні міжнародні організації бізнесу для формування сприятливого бізнес-середовища в Україні, враховано їхню роль та вплив для розвитку підприємництва та заохочення молоді до розроблення інноваційних проектів в Україні. Співпраця з цими організаціями дає можливість державним органам влади покращити бізнес-клімат та впроваджувати заходи підтримки малого бізнесу, орієнтовані на потреби малих підприємств та загальні пріоритети запровадження і реалізації реформ в Україні.

Ключові слова: малі та середні підприємства (далі – МСП), бізнес-проект, Ініціатива EU4Business, стартап, стратегічні напрями розвитку, ЕС, Східне партнерство.

В статті досліджено проблему функціонування та розвитку малих і середніх

підприємств в Україні. Автори обра-цают внимание, что существуют значительные возможности для сотрудничества с восточноевропейскими странами с аналогичным экономическим уровнем и использования опыта развитых стран для регулирования и содействия развитию малых и средних предприятий в Украине, что может помочь лучше регулировать и поддерживать развитие малого бизнеса и экономики Украины в целом. В статье проанализирована роль государства для улучшения бизнес-климата и создания новых малых предприятий, охарактеризованы основные международные организации бизнеса для формирования благоприятной бизнес-среды в Украине, учтена их роль и влияние для развития предпринимательства и привлечения молодежи к разработке инновационных проектов в Украине. Сотрудничество с данными организациями дает возможность государственным органам власти улучшить бизнес-климат и внедрять меры поддержки малого бизнеса, ориентированные на потребности малых предприятий и общие приоритеты реализации реформ в Украине.

Ключевые слова: малые и средние предприятия (далее – МСП), бизнес-проект, Инициатива “EU4Business”, стартап, стратегические направления развития, ЕС, Восточное партнерство.

This article explores the problem of functioning and development of small and medium enterprises in Ukraine. It concludes that there are significant opportunities for cooperation with Eastern European economies with similar economic levels and the use of developed countries' experience to regulate and facilitate the development of small and medium-sized enterprises in Ukraine, which can help to better regulate and support the development of the SME sector, and Ukraine's economy in general. The article analyzes the role of the state to improve the business climate and creation of new small enterprises, characterized the main international business organizations for the formation of a favorable business environment in Ukraine, their role and influence for business development are taken into account and encouraging young people to develop innovative projects in Ukraine. The Ministry of Digital Transformation of Ukraine is currently working on the creation of consulting zones for entrepreneurs that will work online and offline and will be available to citizens from all over Ukraine. So that entrepreneurs can receive accessible and professional advice on systematization of business processes, financial management, interaction with the state, business psychology, hr, marketing and sales. Training methods and programs are currently being developed. In order for this information to be the most useful and in demand for business to work on training programs involve various organizations in Ukraine that provide business education to citizens. Such organizations are EBA, ACC, FORBIZ, UUE and Yep! Cooperation with the data of the organization enables public authorities to form and implement measures to support small business, focused on the needs of small businesses and general priorities for the implementation of reforms in Ukraine. To improve the business climate for the development of small and medium-sized businesses the government has developed six strategic directions. Namely: creating a favorable environment for the development of small and medium-sized businesses; improving access to finance; simplification of tax administration; popularization of entrepreneurial culture and development of entrepreneurship skills training; export / internationalization promotion; strengthening the competitiveness and innovation potential of small and medium enterprises.

Key words: small and medium business, business project, EU4Business Initiative, startup, strategic directions of development, EU, Eastern Partnership.

Постановка проблеми. Малий та середній бізнес – основний аспект на підприємницьку діяльність невеликих фірм, що відіграє важливу роль у забезпеченні робочих місць у кожній розвиненій країні.

У нашій країні умови для успішного функціонування малого підприємництва ще далекі від сприятливих. Ускладнення розвитку і продуктивної діяльності підприємств малого і середнього бізнесу зумовлені наявністю багатьох проблем, які здебільшого залежать від соціально-економічної і політичної стабільності в Україні [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми розвитку сектору малого та середнього бізнесу та роль держави у його підтримці досліджувалися у роботах багатьох вітчизняних учених, таких як Б.В. Буркинський [2], В.М. Нижник [2], М.В. Ніколайчук [2], О.В. Дикань [3], О.В. Ульяницька [5], С.В. Федоренко [6] та інші.

Постановка завдання. Розглянути основні проблеми малого та середнього підприємництва в Україні та проаналізувати співпрацю держави з міжнародними організаціями щодо покращення бізнес-клімату для розвитку малого та середнього бізнесу в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Малі підприємства активно впливають на економічні і соціальні перетворення в державі. Але підприємства працюють нестабільно. Діяльність малих підприємств більше піддається негативним змінам, які відбуваються в економічному і політичному середовищі країни, ніж діяльність великих підприємств [6].

На думку Б.В. Буркинського, В.М. Нижника та М.В. Ніколайчука, «малий бізнес – це форма господарської діяльності, яка дає змогу заповнити ніші підприємництва, не охоплені великими компаніями через невеликі розміри ринкових сегментів, збитковість великих інвестицій, велику частку ручної праці, низьку технологічну організацію виробництва, виконання нетехнологічних операцій, потребу в особистому контакті зі споживачами тощо» [2, с. 106].

Визначення малого та середнього бізнесу міститься у Господарському кодексі (ст. 55.3). Мікропідприємства – незалежно від форми власності – це підприємства із середньою кількістю працівників за звітний рік (фінансовий рік) нижче 10, а сума валових доходів від продажу продукції за такий період не перевищує суму, еквівалентну 2 млн євро [1].

До проблем розвитку малого бізнесу в Україні слід віднести: відсутність дієвого механізму підтримки та захисту малого та середнього бізнесу, поширеність корупції, тінізацію бізнесу, рейдерство, недієвість законів, що зневірює підприємців у державному захисті їхніх прав, недосконалість податкової системи, нерозвиненість інфраструктури підтримки і розвитку малого підприємництва, значно дорогі кредитні ресурси, нерозвиненість страхування ризиків у бізнесі, відсутність соціальної відповідальності бізнесу. Вирішення зазначених проблем розвитку малого та середнього бізнесу в Україні повинно стати одним із ключових напрямів державної політики, адже саме мале підприємництво сприятиме значному підвищенню ефективності реалізації вітчизняного економічного потенціалу, оптимізації участі України в міжнародному поділі праці, посилення конкурентоспроможності національної економіки [3].

Сектор МСП в Україні можна розділити на п'ять різних груп економічних гравців. Усі ці групи відповідають критеріям таксономії МСП, але насправді групи дуже відрізняються одна від одної. Групи такі:

- суб'єкти господарювання;
- фрілансери;
- застрягли середні компанії;
- інноваційно зростаючі компанії;
- псевдосамозайняті [7].

Суб'єкти господарювання – це самозайняті підприємства та мікропідприємства з єдиною метою: отримати достатній дохід для того, щоб вижити лише особисто. За цим стоїть лише гранична

підприємницька мотивація. Єдина причина їх існування – відсутність будь-якої іншої можливості доходу. Типовими прикладами для такого існування є невеликі торгові майданчики або крихітні роздрібні торговці. Прожитковий мінімум є наслідком того, що допомога по безробіттю в Україні недостатня для покриття витрат на проживання.

Фрілансери – це самозайняті люди, які мають немасштабні бізнес-моделі, такі як журналісти, письменники, вчені, дизайнери, фотографи тощо.

Інноваційно зростаючі компанії – це корпорації, які мають масштабну бізнес-модель, яка тягне за собою певну ринкову, продуктову чи технологічну інновацію, яка спрямована на розвиток та масштабність бізнесу.

Псевдосамозайняті – це люди, які мають юридичний статус «самозайняті», але насправді жодним чином не виступають підприємцями. Їх можна розділити на три підгрупи. Люди першої підгрупи псевдосамозайнятих є підприємцями-одиночками, які працюють як працівники, оскільки вони не змогли перетворити свою пропозицію послуг на належний бізнес. Другою підгрупою псевдосамозайнятих є насправді працівники, які ніколи не мають наміру створювати бізнес, але вони заявляють, що є підприємцями, щоб ухилитися від податку на прибуток та соціальних податків або уникати регулювання зайнятості (фіктивна самозайнятість). Третя підгрупа охоплює людей, які займаються податковими шахрайствами та системами відмивання грошей, не маючи жодної серйозної ділової активності. Хоча три підгрупи розрізняються за своїми амбіціями та щодо їхньої участі у незаконній діяльності, усі три мають спільну характеристику: вони часто є жертвами зловживань владою. Здебільшого вони змушені потрапляти в таке становище. Люди навряд чи можуть вибрати між нормальною зайнятістю та вигаданою самозайнятістю, не ризикуючи звільненням. Вони мають менше прав, ніж офіційні працівники, менший дохід і менший соціальний внесок, ніж службовці, та мають додаткове адміністративне навантаження (вимоги дотримання податків та звітності). Люди з підгрупи трьох перебувають у найгіршому становищі серед усіх. Вони знаходяться на самому дні величезних мереж шахрайських податків. Вони дають свої імена та підприємницький правовий статус і несуть увесь ризик легального переслідування, тоді як потужні керівники цих мереж призначають більшість «чорних грошей».

Якщо застосувати визначення світової статистики для МСП, з'являється така матриця (таблиця 1).

У загальній світовій статистиці: 77% з 1,6 млн економічних агентів сектору МСП є індивідуальними підприємцями. За експертними оцінками, половина числа індивідуальних підприємців – це

Матриця неоднорідності МСП в Україні

	Індивідуальні підприємці	Мікро-підприємства	Малі підприємства	Середні підприємства
Суб'єкти господарювання	X	X		
Фрілансери	X			
Застряглі середні компанії			X	X
Інноваційно зростаючі компанії		X	X	X
Псевдосамозайняті	X			

Джерело: узагальнено авторами на основі [7]

псевдосамозайняті, що становить 38% від загального числа МСП. Інша половина індивідуальних підприємців складається в основному із фрілансерів і підприємств, що ведуть натуральне господарство. 18% усіх агентів сектору МСП – це мікропідприємства, які в основному можуть бути віднесені до натуральних підприємств. Це означає, що тільки 5% всіх МСП є реальними підприємствами.

Малий та середній бізнес у провідних країнах забезпечує більше половини ВВП та робочих місць. Саме тому його вважають запорукою процвітання кожної країни.

Головною перепоною для успішного розвитку МСП в Україні є недостатня освіченість власників малих та середніх підприємств у сфері бізнесу.

Аби зрозуміти найбільш болючі проблеми, настрої та тенденції в розвитку підприємництва в Україні, Міністерство цифрової трансформації України [4] долучилося до щорічного дослідження European Business Association [8] для визначення Індексу настроїв малого та середнього бізнесу.

Упродовж двох тижнів малі підприємці анонімно ділилися з Міністерством цифрової трансформації України своїм болем і труднощами, які є найбільшою перепоною для розвитку їхнього бізнесу. Які забирають надто багато часу, зусиль та ресурсів та перестануть бути для них проблемою за наявності достатніх знань.

Підтвердивши наявність цієї болючої проблеми, Міністерство цифрової трансформації України нині працює над створенням консалтингових зон для підприємців, що працюватимуть в онлайн- та офлайн-режимі та будуть доступні громадянам з усіх куточків України, щоб підприємці змогли отримувати доступні та фахові консультації із систематизації бізнес-процесів, фінансового управління, взаємодії з державою, психології бізнесу, hr, маркетингу та продажів.

Нині розробляються навчальні методики та програми. Для того, щоб ця інформація була найбільш корисною та затребуваною для бізнесу, до роботи над навчальною програмою залучають різноманітні організації в Україні, які надають бізнес-освіту громадянам. Такими організаціями є ЕВА, АСС, FORBIZ, СУП та Yер!

Європейська Бізнес Асоціація (ЕВА) [8] – це найбільше об'єднання іноземного, європейського

та вітчизняного бізнесу в Україні. До Асоціації входять представництва найбільших міжнародних, європейських підприємств, а також компанії українського походження. Організація пропонує чудову платформу для роботи з мережами та особисті поради в національному масштабі, а також сприяє відносинам та співробітництву між ЄС та Україною. Це одна із найвпливовіших ділових спільнот країни, що об'єднує понад 1000 компаній-членів.

Американська торгова палата (АСС) в Україні [9] є найбільш активною та ефективною неурядовою, некомерційною асоціацією бізнесу, яка діє в Україні. 600 організацій-членів представляють багато найбільших компаній, що працюють в Україні з понад 50 країн світу, які є найбільшими платниками податків в Україні, де працюють понад 800 000 людей по всій країні, роблячи великий внесок у державний бюджет та створюючи можливості для людей в Україні реалізувати свій потенціал.

Є три основні напрями, на які орієнтується ця бізнес-асоціація:

- B2G: ведення діалогу між бізнесом та владою;
- B2B: безперервне створення можливостей для бізнесу до ділових партнерств;
- B2U: просування України на міжнародному рівні як привабливий інвестиційний напрям.

Проект FORBIZ підтримує порядок денний реформ в Україні та її економічне відновлення, пропонуючи системний та розумний перехід до більш сприятливого бізнес-середовища з особливою увагою до МСП. Проект має на меті спрямування політики у бік загального визнання МСП та важливої ролі, яку вони відіграють в економічному відродженні, водночас намагаючись послабити регуляторний тиск та зменшити ризики для підприємств. Проект FORBIZ повністю підтримує Офіс ефективного регулювання (BRDO), який допомагає у впровадженні незалежної регуляторної політики та співпрацює з виконавчими органами України [10].

Спілка українських підприємців (СУП) – це перша найбільша об'єднана сила незалежних українських підприємців, яка створена за межами політичних інтересів з метою захисту інтересів підприємців та формування сприятливого бізнес-середовища в Україні. Основні цілі [11]:

- створити цивілізований і комфортний бізнес-клімат;
- стимулювати і підтримувати експорт українських товарів;
- забезпечити формування позитивного іміджу «підприємця» і «підприємництва» в суспільстві;
- популяризувати та заохочувати українців до підприємницької діяльності.

Yer! – це мережа академічних стартап-інкубаторів. Ця організація надає необхідні знання переважно молоді про те, як зробити свій бізнес-проект, залучити інвесторів, розрекламувати свій продукт. Yer! створює екосистему молодіжного підприємництва в Східній Європі, яка надає можливості молоді для персонального та професійного розвитку. У цьому учасникам допомагають ментори інкубатору – експерти з України, Польщі, Естонії, Ізраїлю [12].

Ця організація є найбільш релевантною у питанні бізнес-освіти для молоді, саме тому Міністерство цифрової трансформації України разом з Yer! домовилися про подальшу співпрацю над українсько-естонським проектом Yer! Starter Innosme, який спрямований на впровадження інноваційного складника в діяльність МСП, враховуючи досвід діяльності центру підприємництва на базі Тартуського університету в Естонії – IdeaLab. Там студенти навчаються перетворювати свої ідеї в реальні бізнес-моделі.

У 2019 році Європейський союз, Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Республіка Молдова і Україна відзначають 10-ту річницю Східного партнерства. Розпочате як спільна ініціатива, Східне партнерство націлене на економічну інтеграцію та зближення шести східних країн-партнерів із політикою ЄС.

Однією з конкретних цілей ініціативи EU4Business** є зміцнення загального бізнес-клімату для малого та середнього бізнесу. Ефективне та прозоре регуляторне середовище є ключовим для розвитку МСП на всіх етапах життєвого циклу бізнесу, гарантуючи рівні умови, на яких МСП можуть рости та розвиватися. У всіх країнах Східного партнерства ініціатива EU4Business підтримала реформування політики МСП шляхом зміцнення нормативно-правової бази, інституціональної бази та умов для державно-приватного діалогу [13].

**Ініціатива EU4Business спрямована на поліпшення бізнес-клімату в країні. Програми ініціативи полегшують отримання фінансування для малого і середнього бізнесу, забезпечують навчання та адресну підтримку підприємств, очолюваних жінками, і тих, які працюють у сфері зеленої економіки. МСП також отримують технічну підтримку щодо узгодження зі стандартами ЄС, що дозволить їм збільшувати експорт та отримувати вигоду від угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС.

Ініціатива EU4Business значною мірою сприяла зміцненню інституційної бази для формування та реалізації політики щодо МСП. У всіх країнах-партнерах створені державні агентства з МСП. У 2018 році запропоновані проекти надали політичні рекомендації щодо створення агентства з МСП в Азербайджані, підтримали створення офісу розвитку МСП в Україні та сприяли зміцненню організаційного потенціалу агентств МСП у Вірменії та Грузії.

Проекти розширили спроможність національних органів влади формувати та впроваджувати заходи підтримки МСП, орієнтовані на потреби МСП та загальні пріоритети реформ. Ініціатива допомогла всім шести країнам Східного партнерства порадами щодо формування та зміцнення національних програм та розбудови потенціалу персоналу в національних агенціях із підтримки бізнесу.

У 2018 році Грузія та Вірменія отримали підтримку в розробленні програм, спрямованих на інноваційну політику та політику розвитку кластерів через проекти SMEDA*** та розвитку малого і середнього бізнесу. В Україні стандарти та шаблони розроблення 11 пріоритетних заходів підтримки МСП були розроблені у 2018 році за сприяння FORBIZ [14].

*** Орган розвитку малих та середніх підприємств (SMEDA) – це автономна установа уряду Пакистану при Міністерстві промисловості та виробництва. SMEDA була створена в жовтні 1998 року для заохочення та сприяння розвитку та зростанню малих та середніх підприємств у країні. Це не лише дорадчий орган з питань політики МСП для уряду Пакистану, але також сприяє іншим зацікавленим сторонам у вирішенні їхніх програм розвитку МСП.

В Україні проект FORBIZ також сприяв реформі інспекції, яка розпочалася в 2016 році. Проектом було підтримано вдосконалення процедур інспекції, підготовку інспекційних органів та створення порталу інспекції, який публікує всі результати інспекції та приваблює майже 65 000 користувачів на місяць. FORBIZ також допомагав у перегляді законодавства та реформуванні системи ринкового нагляду. У Молдові проект «Підтримка якості інфраструктури» об'єднує заходи щодо зміцнення законодавчої бази, вдосконалення діалогу між державно-приватним, розбудови потенціалу органів стандартизації, акредитації та нагляду за ринком, підвищення обізнаності та підтримки компаній у адаптації до нових стандартів.

Загалом, Ініціатива бізнесу ЄС сприяє досягненню цілі до 2020 року «покращити / збільшити» кількість програм допомоги національними органами для їх малого та середнього бізнесу (спеціальна агенція для малого та середнього бізнесу, що діє у кожній країні-партнері).

В Україні додаткова допомога була надана в рамках проекту «Мережа центрів підтримки бізнесу», який, серед інших, підтримує консолідацію експортного потенціалу українських малих та середніх підприємств та полегшує доступ до МСП на зовнішніх ринках у пріоритетних галузях. У 2018 році близько 380 бенефіціарів агробізнесу, ІТ, одягу, взуття та меблів взяли участь у міжнародних мережних заходах із розвитку експортних можливостей.

Кілька проектів у Грузії, Молдові та Україні спеціально орієнтовані на допомогу МСП для адаптації та використання наданих державами можливостей.

Починаючи з 2009 року, понад 20 000 керівників та співробітників МСП, організацій підтримки бізнесу та фінансових посередників скористалися навчальною та консультаційною діяльністю, передбаченою Ініціативою EU4Business, у тому числі 8850 у 2018 році. У 2018 році кількість бенефіціарів збільшилася майже удвічі порівняно з попередніми роками, що пояснюється розширенням діяльності проектів, спрямованих на розбудову людських ресурсів та МСП через Мережу центрів підтримки бізнесу в Україні та проект розвитку малого та середнього бізнесу та проекту DCFTA**** в Грузії [15].

****Поглиблені і всеосяжні зони вільної торгівлі, ПВЗВТ (англ. Deep and Comprehensive Free Trade Areas, DCFTA) – три зони вільної торгівлі, створені між Європейським Союзом і Грузією, Молдовою і Україною відповідно. Кожна зона DCFTA є частиною відповідної угоди кожної країни про асоціацію з ЄС. Три зони DCFTA відкривають доступ Грузії, Молдови і Україні до внутрішнього ринку ЄС в окремих секторах і дають інвесторам Євросоюзу в цих секторах таке ж регуляторне середовище в асоційованій країні, як і в ЄС.

Починаючи з 2009 року, понад 57 000 людей брали участь у заходах, організованих проектами в рамках Ініціативи EU4Business, у тому числі 27 000 у 2018 році. Значне збільшення кількості учасників заходів у 2018 році пояснюється підтримуваними комунікаційними кампаніями DCFTA в Молдові та Україні.

В Україні три проекти EU4Business у співпраці з іншими партнерами організували «Європейський тиждень МСП», під час якого було проведено понад 50 заходів у 16 містах України. Повідомлення про події охопило близько 10 000 малих та середніх підприємств, підвищивши обізнаність про можливості співпраці та підтримки.

Значно більша кількість МСП та зацікавлених сторін у країнах-партнерах була досягнута через Інтернет та медіакомунікації, у тому числі через спеціальні веб-додатки, створені в Грузії, Молдові та Україні за підтримки проекту «Розвиток малого та середнього бізнесу».

Завдяки тривалим зусиллям української бізнес-спільноти за експертної підтримки проекту “FORBIZ” у рамках Ініціативи ЄС “EU4Business” у травні 2017 року Кабінет Міністрів України розробив та затвердив «Стратегію розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року». Цей стратегічний урядовий документ є першим всеохоплюючим документом щодо стратегії розвитку МСП, який приводить політику щодо МСП у відповідність до міжнародних стандартів та формує програми, які створюють основи державної політики з фокусом на МСП. Проект “FORBIZ” підтримує Міністерство економічного розвитку і торгівлі України у розробці ефективного плану дій щодо МСП з метою реалізації «Стратегії розвитку МСП в Україні 2020».

Метою Стратегії є сприяння розвитку підприємництва в Україні шляхом створення сприятливих умов для відкриття, ведення і зростання малого і середнього підприємництва через консолідацію зусиль усіх заінтересованих сторін, що забезпечить соціально-економічний розвиток в країні та підвищення рівень життя населення

Для досягнення вищезазначеної мети визначено шість стратегічних напрямів. А саме:

- створення сприятливого середовища для розвитку МСП;
- покращення доступу до фінансування;
- спрощення податкового адміністрування;
- популяризація підприємницької культури та розвиток навчання підприємницьким навичкам;
- сприяння експорту/інтернаціоналізації;
- підсилення конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу МСП.

Платформа ефективного регулювання PRO www.regulation.gov.ua (Платформа для ефективного регулювання (Єдиний інфоцентр бізнес-регулювання) яка була створена та підтримується Офісом ефективного регулювання в рамках проекту “FORBIZ” та Ініціативи ЄС “EU4Business” за сприяння Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, є однією з найбільш досконалих та аналітичних платформ для бізнесу в регуляторній сфері в Україні. Основними послугами платформи PRO є:

- 1) дорожня карта для запуску та ведення бізнесу в Україні, яка допомагає орієнтуватися в лабіринті регуляторних процедур для підприємців,
- 2) консультаційний інструмент щодо регуляторних змін у пріоритетних ринках для бізнес-спільноти,
- 3) повна законодавча база нормативних актів в Україні, що надає органам державної влади онлайн-інструменти для проведення аналізу впливу існуючих нормативних документів, розроблення нових рішень, розрахунку їхньої ефективності та витрат.

Щомісяця понад 20 000 унікальних користувачів відвідують платформу PRO, яка є найбільш комплексним і повноцінним регуляторним онлайн-інструментом в країні.

Сервісно-орієнтовані малі підприємства є ключовим індикатором та барометром наявності здорової та динамічної економіки в країні.

Новий інструмент підтримки відкриття власної справи <http://www.sbc.regulation.gov.ua>, Start Business Challenge (Стимулювання підприємництва та МСП в Україні), який було запущено у жовтні 2017 року під назвою “Start Business Challenge” (укр. «Прийми виклик і розпочни свій бізнес»), нині налічує більш ніж 100 онлайн-інструкцій щодо дозвільних документів, необхідних для відкриття та управління мікробізнесом у сфері надання товарів та послуг в Україні, і надає унікальну відповідь на питання регуляторного виклику, з яким стикаються підприємці країни. Інструмент “Start Business Challenge” забезпечує покрокові інструкції щодо регуляторних вимог, відкриття мікропідприємств у повній відповідності з вимогами українського законодавства та галузевих нормативних положень.

Розроблений у рамках проекту “FORBIZ” та Ініціативи ЄС “EU4Business” за дорученням Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, інструмент “Start Business Challenge” технічно підтримується і постійно вдосконалюється «Офісом ефективного регулювання (BRDO)” – консультативно-дорадчою установою з питань регуляторної політики в Україні.

Нещодавно, а саме 02.12.19, був запущений Український фонд стартапів – загальнодержавна інвестиційна програма, що надає фінансування найталановитішим українським підприємцям у розмірі до 75 тисяч доларів.

Фонд надає фінансування у формі грантів, а не за рахунок участі в капіталі. Український фонд стартапів – своєчасна підтримка для українських молодіжних проектів.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, для покращення бізнес-клімату державні органи разом із перерахованими вище організаціями сприяють підвищенню рівня освіченості власників малих та середніх підприємств. Ключові досягнення від східноєвропейського партнерства свідчать про те, що зроблено значну роботу для покращення бізнес-клімату в українському підприємстві, хоча межі цієї ініціативи далеко не досягнуті.

Проаналізована вище інформація показує, що протягом минулого року ключові показники ефективності, що відстежуються, показують позитивні тенденції в інформуванні підприємців щодо ведення малого та середнього бізнесу та використання світового досвіду під час ведення МСП в Україні. Найважливішим напрямом підтримки молодіжних мікропроектів є створення

Українського фонду стартапів. Цей крок сприятиме інтенсивному інноваційному розвитку еко-системи України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Господарський кодекс України No 436-IV від 16.01.2003 р. Київ. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 25.03.2017).
2. Буркинський Б.В., Нижник В.М., Ніколайчук М.В. Ефективність використання трудового потенціалу: теорія і практика: монографія. Хмельницький: ХНУ, 2009. 223 с.
3. Дикань О.В. Розвиток малого бізнесу в Україні: проблеми та шляхи забезпечення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 57. С. 58–66
4. Міністерство цифрової трансформації України. Веб-сайт. URL: <https://thedigital.gov.ua> (дата звернення: 01.07.2020).
5. Ульяницька О.В. Соціально-економічні проблеми господарської діяльності підприємств малого бізнесу. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. № 2. С. 65 – 73.
6. Федоренко С.В. Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні. *Економіка та держава*. 2008. № 5. С. 4–6.
7. Towards a modern SME policy in Ukraine. URL: <https://fnst.org/sites/default/files/uploads/2016/08/02/20141103smeinukrainefinal.pdf> (дата звернення: 12.03.2020).
8. European Business Association. Веб-сайт. URL: <https://eba.com.ua/about-us/> (дата звернення: 14.03.2020).
9. Американська торговельна палата в Україні. Веб-сайт. URL: <http://www.chamber.ua/en> (дата звернення: 15.04.2020).
10. FORBIZ. Веб-сайт. URL: <http://forbiz.org.ua/ua/> (дата звернення: 19.04.2020).
11. Спілка українських підприємців (СУП). Веб-сайт. URL: <https://sup.org.ua/uk> (дата звернення: 10.02.2020).
12. Yep! Веб-сайт. URL: <http://www.yepworld.org/ua/> (дата звернення: 11.07.2020).
13. EU4Business. Веб-сайт. URL: <http://www.eu4business.eu> (дата звернення: 12.07.2020).
14. SMEDA. Веб-сайт. URL: <https://smeda.org> (дата звернення: 13.07.2020).
15. DCFTA. Веб-сайт. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Deep_and_Comprehensive_Free_Trade_Area (дата звернення: 14.07.2020).

REFERENCES:

1. Hospodarskyi kodeks Ukrainy (2003, January 16). [Commercial Code Ukraine.] no. 436-IV. Kyiv. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (accessed 21 March 2017).
2. Burkynskiy B.V., Nyzhnyk V.M., Nikolaichuk M.V. (2009) *Efektivnist vykorystannia trudovoho potentsialu: teoriia i praktyka* [Efficiency of labor potential use: theory and practice]. Khmelnytskyi: KhNU (in Ukrainian).
3. Dykan O.V. (2017) *Rozvytok maloho biznesu v Ukraini: problemy ta shliakhy zabezpechennia*. [Small

business development in Ukraine: problems and ways to ensure]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 57, pp. 58–66.

4. Ministerstvo tsyfrovoyi transformatsii Ukrainy. [Ministry and Committee for Digital Transformation of Ukraine]. Available at: <https://thedigital.gov.ua> (accessed 01 June 2020).

5. Ulianytska O.V. (2006) Sotsialno-ekonomichni problemy hospodarskoi diialnosti pidpriemstv maloho biznesu. [Socio-economic problems of economic activity of small businesses.] *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 2, pp. 65 – 73.

6. Fedorenko S.V. (2008) Problemy rozvytku maloho biznesu v Ukraini. [Problems of small business development in Ukraine.] *Ekonomika ta derzhava*, no. 5, pp. 4–6.

7. Towards a modern SME policy in Ukraine. Available at: <https://fnst.org/sites/default/files/uploads/2016/08/02/20141103smeinukrainefinal.pdf> (accessed 12 March 2020).

8. European Business Association. Available at: <https://eba.com.ua/about-us/> (accessed 14 March 2020).

9. Amerykanska torhivelna palata v Ukraini. [American Chamber of Commerce]. Available at: <http://www.chamber.ua/en> (accessed 15 April 2020).

10. FORBIZ. Available at: <http://forbiz.org.ua/ua/> (accessed 19 April 2020).

11. Spilka ukrainskykh pidpriiemtsiv [Union of Ukrainian Entrepreneurs]. Available at: <https://sup.org.ua/uk> (accessed 10 February 2020).

12. Yep! Available at: <http://www.yepworld.org/ua/> (accessed 11 July 2020).

13. EU4Business. Available at: <http://www.eu4business.eu> (accessed 12 July 2020).

14. SMEDA. Available at: <https://smeda.org> (accessed 13 June 2020).

15. DCFTA. Available at: https://en.wikipedia.org/wiki/Deep_and_Comprehensive_Free_Trade_Area (accessed 14 July 2020).